

IN DIT NUMMER

41. Voorwoord	Marc Loy
42. Activiteiten	Redactie
44. De Nationale Bank in Oostende (2)	Raf Plasschaert
47. De politiek-religieuze context rond
Het Beleg van Oostende (5)	Eddy Masschalk
54. Nora Delanghe “In de schaar” vertelt	Annie Storme
59. De odyssee van het goud van de
Nationale Bank (2)	Raf Plasschaert

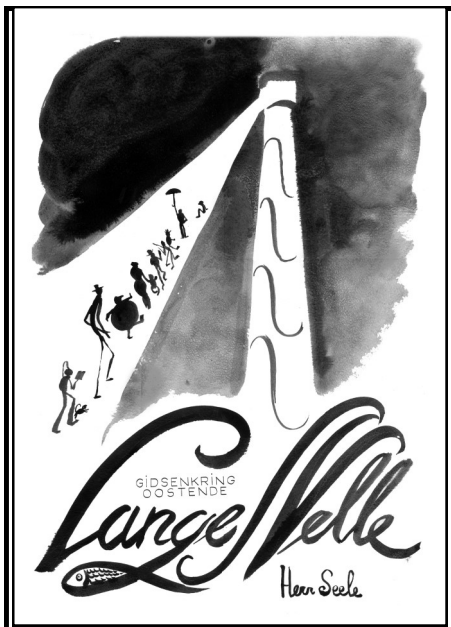
**BEZOEK OOK ONZE WEBSITE
WWW.GIDSENKRINGOOSTENDE.BE**

STEUNENDE LEDEN

Perdaens André
Wouters Julius
Waldmann Marc
Vigne André

Verlinden L.
Wolf Ingrid
Degelin-Selis

Driemaandelijks blad van de Oostendse
GIDSENKRING LANGE NELLE vzw.
23ste jaargang
Nummer 3 juli-augustus-september 2011

Colofon

Eindredactie en correspondentie
Dirk Beirens
dirkbeirens@telenet.be

Redactieleden:
Annie Storme, Etienne Pitteljon, Piet Daman,
Marcel Leeuwerck, Marc Loy,
Jeannine Laplasse, Dirk Beirens,

Verantwoordelijke uitgever:
Etienne Pitteljon
Leopoldlaan 179
8430 Middelkerke

De medewerkers aan dit blad zijn zelf
verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.
Overname mag mits bronvermelding.

Vormgeving: Dirk Beirens
Voorzitter: Marc Loy

Dispatching:
Tel/Fax; 059 / 807.381
e-mail: lange_nel@hotmail.com

Rekeningnummer: Gidsenkring
Lange Nelle vzw
BE91 3800 0491 8476

Lid wordt u voor 15€ per jaar.
Buitenland: 20€
Gezinskaart: 25€
Steunend lid: vanaf 25€

Website: www.gidsenkringoostende.be

Gidsenlokaal: Spaans Huisje
Christinastraat, 67 Oostende

De zomer van 2011

Net als in de media schuift een zomer in gidsenland meestal komkommertijdloos voorbij. In die periode immers zien schoolgroepen, verenigingen, serviceclubs en andere al of niet officiële instanties hun organiseerdrift maandenlang verlamd. En dus wordt de gids in juli en augustus jaarlijks chronisch technisch werkloos. Zelfs op de Atlantikwall neemt de audiogids het grotendeels van de levende over en menige stijve bries amputeert niet zelden de helft van de voorziene begeleide boottrips naar de windmolens op de Thorntonbank.

Maar tijdens de zomermaanden 2011 liep het toch verrassend anders. Naast de lopende tentoonstellingen in de stad waar traditiegetrouw al een aantal van onze gidsen actief zijn zoals de Jean Brusselmans-tentoonstelling in Mu.ZEE en de reizende expo 'We zijn goed aangekomen' in de Venetiaanse Gaanderijen, ervoer onze dispatching voor het eerst een opvallende interesse en vraag uit de culturele sector voor de actieve interventie van een gids bij een aantal van haar evenementen.

Zo vroeg Vrijstaat O. onze assistentie bij de tweede editie van 'Freestate' voor de begeleidende wandeling op zondagochtend in juli en augustus langsheen de diverse locaties op de Oosteroever, waar hedendaagse, jonge kunstenaars asiel vonden voor hun creaties. En bij de 15de editie van Theater aan Zee mochten Lange Nelle-gidsen de Nomaden op de dijk, in de wijken en onder de maan klokvast begeleiden. Daarnaast engagerde Toerisme Oostende en Vorming Plus ons om wekelijks een aantal van onze (maar door hen geafficheerde) themawandelingen uit te voeren. En daarbovenop introduceerde de Gidsenkring zelf nog eens gratis de geïnteresseerde vakantieganger, aangespoelde of geboren Oostendenaar in de zovele boeiende aspecten van de Stad aan Zee.

Marc Loy
Voorzitter

ACTIVITEITENKALENDER

Bevestig steeds uw deelname bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via email patricia.veris@skynet.be

(laatste) Zomeractiviteit 2011

Zaterdag 27 augustus om 10.00 uur : Stadskernwandeling (gratis)

Afspraak: Spaans huisje, Christinastraat 67, Oostende

Najaarsactiviteiten 2011

Zaterdag 8 oktober om 14.30 uur : “Louis Delacenseriewandeling Brugge”

Afspraak: Sashuisje aan het Minnewater (ter hoogte van de zij-ingang Begijnhof Brugge) > duur 2 uur, begeleiding door een gids van de West-Vlaamse Gidsenkring Brugge; maximum 20 deelnemers > inschrijving verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be; leden: gratis & niet-leden: € 2,5 > meer info verder

Zaterdag 22 oktober om 10 uur : Hazegraswandeling (nieuw!!)

Afspraak: op het Ernest Feysplein ter hoogte van het kantoor Ethias > duur 2 uur, maximum 25 deelnemers > inschrijving verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be; leden: gratis & niet-leden: € 2,5

Het Hazegras, tweede en buiten-gewone wijk van Oostende: van dreigende totale verloedering tot aangename, riante woonomgeving.

Donderdag 17 november om 19.30 uur : “Recente inzichten in de ontwikkelingen van de Vlaamse kust” door lic. Robert Delva

Afspraak: Spaans huisje, Christinastraat 67, Oostende, maximum 25 deelnemers > inschrijving verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be; leden: gratis & niet-leden: € 2,5 > meer info verder

Zaterdag 26 november om 10 uur : “Armoe troef”-wandeling (nieuw!!)

Afspraak: op het stationsplein aan de beeldengroep “De vissersvrouwen” > duur 2 uur, maximum 25 deelnemers > inschrijving verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be; leden: gratis & niet-leden: € 2,5

Tijdens de “Armoe troef”- wandeling neemt de gids je mee op sleeptouw 'langs de garren van toen' en het opvangcentrum 'Hotel England' van nu ...

Je maakt kennis met de wereld van vissersgezinnen anno 1910 en daklozen anno 2011. Mensen die in onze stad in armoede leven, zijn er altijd geweest maar niet altijd zichtbaar ... een tocht in de wereld van "Krotte en compagnie ...".

(meer info)

“Recente inzichten in de ontwikkelingen van de Vlaamse kust” door lic. Robert Delva

De theorie van de ontwikkeling van onze kust waarbij de Duinkerketransgressies en de regressies elkaar opvolgen heeft het grote voordeel dat ze zeer overzichtelijk is. Deze theorie is ontwikkeld door professor Ameryckx (1954) en Tavernier (1970).

Maar... zoals zo dikwijls is de realiteit veel complexer. Studies die de laatste decennia verschenen onder leiding van professor C. Baeteman wijzen uit dat de morfologie van het kustgebied niet meer kan onverdeeld worden in vaste tijdvakjes die gelden voor de hele kust.

Voor wie een beter inzicht wil krijgen in de genese van ons kustlandschap wordt dit een boeiende avond!

(meer info)

Louis Delacenserie (1838-1909) -wandeling Brugge

Halverwege de 19^e eeuw wil men Brugge zo snel mogelijk uit haar middeleeuwse keurslijf halen. Het liberale bewind van burgemeester Jules Boyaval maakt daar werk van. Een aantal stadspoorten verdwijnen en er wordt meer ruimte gemaakt voor het verkeer. Algemeen moet de stad een nieuw, moderner uitzicht krijgen en daarbij hoort natuurlijk ook een nieuwe, modernere architectuur. Een eclectische mengeling van bouwstijlen steekt de kop op en zorgt voor radicale veranderingen in het middeleeuwse stadsbeeld. Een sprekend voorbeeld daarvan is de nieuwe schouwburg (1867-1869). In de omgeving van het theater wordt een hele buurt platgelegd en vervangen door een wijk in eclectische, classicistische stijl.

Brugge is een ‘witte stad’ die neoclassicisme ademt, met haar witte gevels en rechte lijsten. Het is een stad in economische moeilijkheden. Dat verandert omstreeks 1870. Dan begint in Brugge het besef te dagen dat het opkomende cultuurtoerisme weleens de uitweg kan bieden. Een culturele elite neemt het heft in handen en krijgt daarbij de politieke steun van het katholieke stadsbestuur. Het resultaat is een herwaardering van het middeleeuwse Brugge, een terugkeer naar de economische en artistieke bloeiperiode van de stad. Het Brugse patrimonium wordt in de verf gezet.

Geleidelijk aan moet de neoclassicistische bouwstijl plaats ruimen voor een neogotisch, historiserend bouwen. In Brugge heerst op dat moment hiervoor een zeer geschikt klimaat. Dat uit zich onder andere in de lokale pers, die in de jaren 1870 stevig uithaalt naar de gewoonte om oude bakstenen gevels wit te pleisteren. Ook oudheidkundigen laten in publicaties van zich horen en pleiten voor het behoud van het middeleeuwse karakter van Brugge. Een echte ommekeer komt er bij de overgang van het liberale naar het katholieke bewind. Van dan af wordt resoluut gekozen voor de gotiek, en wordt de restauratie van gevels aangemoedigd. Het duurt niet lang voor Brugge uitgroeit tot het centrum van de neogotiek in Vlaanderen.

Louis Delacenserie gaat de geschiedenis in als een van de voornaamste Brugse architecten van de 2de helft van de 19^e eeuw. Als 'directeur der stadswerken' (stadsarchitect) heeft Delacenserie zonder twijfel een grote invloed op de Brugse bouwpolitiek uitgeoefend. Belangrijke monumenten worden onder zijn leiding gerestaureerd en door het bouwen van aanzienlijke openbare gebouwen, soms op belangrijke plaatsen in de stad (bv. het Provinciaal Hof op de Markt) heeft hij ontegensprekelijk zijn eigen stempel op het stadsbeeld gedrukt. De waardering voor Delacenserie wordt ook van officiële kant bevestigd. Koning Leopold II heeft hem opdracht gegeven tot het bouwen van de neogotische Sint-Petrus-en-Pauluskerk te Oostende en van het eclectische Centraal Station van Antwerpen.

De Nationale Bank (NBB) in Oostende (2)

Raf Plasschaert

De diensten van de NBB die in het land waren gebleven, sprongen met hun schaarse reserves toch bij in de armoedebestrijding door het aanbieden van goedkope maaltijden en, in Brussel, door het dagelijks uitdelen van 1000 koppen soep tijdens de strenge winter 1916-1917. Ondertussen werd, in Le Havre, in de schoot van de NBB, een werkgroep opgericht om de rol van de NBB uit te stippelen bij de heropbouw van het land eens de oorlog voorbij zou zijn. Maar tijdens het interbellum is de heropbouw van het land niet altijd volgens deze plannen verlopen.

Tijdens het interbellum is het agentschap in Oostende een belangrijke schakel in het verloop van de financiële verrichtingen in de stad en omgeving. Het gebouw en de achterliggende tuin in de vrije ruimte naar de gebouwen in de parallelle Kerkstraat, bleven goed onderhouden. Het interbellum was evenwel, nationaal en vooral internationaal, een politiek en economisch onrustige periode. En vanaf 1933 leidde de toenemende oorlogsdreiging naar een periode van gewapende vrede. De NBB nam maatregelen om, bij het uitbreken van een militair conflict waarin het land betrokken kon worden, toch tijdig haar goudvoorraad in veiligheid te brengen. Daartoe werden, in 1933, de goudstaven in houten kisten opgeborgen om eventueel transport te vergemakkelijken. De ruime kelders van het agentschap te Oostende werden versterkt en klaargemaakt voor een mogelijke opslag van deze kisten. Ook werd voor rekening van de regering, een vrachtschip ingeschakeld om desnoods het goud per schip vanuit Oostende in veiligheid te brengen. Het zou deel uitmaken van de Oostende-Dover vloot.

Eind 1938 gaf de regering de toelating om 2/3 van de nationale goudvoorraad in veiligheid te brengen in Engeland en in Noord-Amerika (USA en Canada). In september 1939 werd bijna al het goud dat in het land gebleven was in de kelders van het agent-

schap in de Kaaistraat verzameld en, op bevel van de minister van Financiën, van hier uit per spoor naar Zuid-Frankrijk overgebracht en toevertrouwd aan de Banque de France. Deze goudvoorraad heeft een echte "odyssee" doorgemaakt maar is na de Tweede Wereldoorlog toch in het land teruggekeerd. Maar daarover meer in een andere bijdrage in dit nummer. Bij de inval van de Duitse troepen op 10 mei 1940 werden de kasvoorraden uit de agentschappen van de NBB in de kelders van het agentschap in Oostende verzameld en van hieruit nog tijdig per schip in Engeland in veiligheid gebracht.

Omdat de bank de biljettenvoorraden en de drukplaten had geëvacueerd, was er na enkele weken in bezet België een tekort aan betaalmiddelen. Omdat de NBB weigerde om Duitse biljetten uit te geven werd een Emissiebank opgericht die biljetten drukte. Deze werden evenwel nooit in omloop gebracht omdat er in eind juni 1940 toch voldoende biljetten van de NBB uit Frankrijk waren teruggebracht. Wel diende de Emissiebank als bank voor de Dienst Buitenland van de NBB en deze dienst had tegen het einde van de oorlog een schuldvordering van 65 miljard frank bij de Deutsche Verrechnungskasse in Berlijn. Dit bedrag kon nooit gerecupereerd worden. De NBB, die de geldbehoeften van de Emissiebank heeft moeten dekken, is uiteindelijk voor dit verlies mogen opdraaien.

Gedurende de oorlog blijven de kantoren van de NBB in de Kaaistraat open als agentschap van de Emissiebank die de taken van de centrale bank overnam. Een maximum aan personeel werd in dienst gehouden en door de bankdirectie werd ook materiële hulp aan het personeel geboden. Maar het gebouw kwam niet ongeschonden uit het oorlogsgeweld.

Al in 1945 wordt het agentschap, op dezelfde locatie herbouwd. De ruime kelder wordt behouden, nog versterkt en beter uit-

gerust om kisten goud te verhandelen. Daarom worden in het plafond rails ingebouwd om een mechanisch transport van zware lasten te vergemakkelijken.

13.02.2010 "Nacht van de musea":
plafondrail met aan ketting hangend
karretje, foto D. Beirens

De gebouwen, Kaaistraat 33 – 35 en 37, krijgen een strakke, doorlopende gevel in witgrijze natuursteen en onderbroken door hoge ramen. Nummer 33, met een toegang tot een elektriciteitscabine van op het voetpad, is opgevat als een woning voor een huisbewaarder. In nummer 35 huisde het eigenlijk agentschap. Een brede trap geeft toegang tot de gelijkvloerse verdieping, beter een "bel-etage", waarin een keurige lokettenzaal wordt ingericht. De aangrenzende poort geeft toegang tot de binnenkoer, de vroegere binnentuin, waar enkele dienstgebouwen aan de achtergevel van het bankgebouw worden opgetrokken. Via deze poort is er ook toegang tot de kelder-

ruimten waarin, sinds 1940, nooit meer een nationale goudschat is opgestapeld. Nummer 37 is een brede dubbele deur die toegang geeft naar de trap die leidt naar de verdieping met het appartement van de plaatselijke agentschapsdirecteur.

Onmiddellijk na de oorlog kende het agentschap een drukke activiteit bij de uitvoering van de "Gutt-operatie". In oktober 1944 werden alle in omloop zijnde bankbiljetten van 100 frank en meer niet langer meer als betaalmiddel aanvaard en moesten ze omgeruild worden tegen nieuwe biljetten die tijdens de oorlog in Londen waren gedrukt. Elk gezinslid kon maximaal voor 2000 frank nieuwe biljetten krijgen. Wie meer aangaf, zag zijn geld geblokkeerd. Later kwam er een geleidelijke omwisseling en teruggave maar wie een onvoldoende verklaring had voor de herkomst van het ingeleverde geld kreeg een boete wegens belastingfraude of wegens oorlogswinsten ofwel werd dit geld in een lening aan de staat omgezet. Zo kende ons land een snelle en ingrijpende muntsanering die de wederopbouw heeft begunstigd.

NBB Kaaistraat, 8 mei 1952,
foto Verbeke
Beeldbank Oostende

belastingfraude of wegens oorlogswinsten ofwel werd dit geld in een lening aan de staat omgezet. Zo kende ons land een snelle en ingrijpende muntsanering die de wederopbouw heeft begunstigd.

Het agentschap “groeide en bloeide”. Om de veiligheid van de geldtransporten naar en van de bank te verbeteren werd het huis Kerkstraat 36, palend aan de binnenkoer, door de NBB aangekocht. In de jaren '70 en begin van de jaren '80 verminderden door hervormingen binnen de bank en door de invoer van nieuwe technische middelen (computer, internet) de activiteiten in de agentschappen. Stilaan werden ze gesloten en verdween de NBB uit alle grotere centra. Het agentschap Oostende werd op 1 januari 1993 beperkt tot een representatiekantoor in het gebouw in de Kerkstraat dat daartoe een aanpassing onderging. In 1995 werd het gesloten en verdween de NBB volledig en definitief uit Oostende. De gebouwen werden te koop gesteld.

Op 2 oktober 1998 werd het gebouw in de Kaaistraat aangekocht door de “Société Immobilière et Garage du Phare”, een vastgoedmaatschappij die op eigen risico en verantwoordelijkheid zijn vastgoed beheert. De eerste verdieping werd doorverkocht als appartement. In de periode 1999-2001 werd de vroegere lokettenzaal gehuurd door notaris Polfliet.

Wanneer, einde 2000, ook de binnenkoer en het vroegere representatiegebouw te koop worden gesteld, worden deze verwor-

ven door dezelfde vastgoedmaatschappij. De binnenkoer wordt ingericht als private parking en enkele garages worden er neergepoot. Het gebouw in de Kerkstraat kreeg een volledige woonfunctie

Op 29 maart 2003 werden de gelijkvloerse verdieping en de kelder van het vroegere agentschap aangekocht door Ithaca vzw. Deze vzw biedt ondersteuning bij werken en wonen van mensen met een verstandelijke beperking en wil vooral hun communicatievaardigheden ontwikkelen. De vroegere lokettenzaal en aanpalende ruimten worden aangepast aan de specifieke werking van de vzw en omvatten nu de receptie, de werkplaats, de vergaderzaal en de Ithacashop. De ruime kelder wordt niet gebruikt.

Op 13 februari 2010 werd de kelderruimte, tijdens de “Nacht van de Musea”, aan het publiek voorgesteld na het wegpompen van een waterkom van één meter hoog. Kisten met goudstaven waren er niet te zien.. Nu liggen ze opnieuw veilig in de kluisen van de NBB in Brussel of ergens op een andere veilige plaats.

(Slot)

Bewaakt geldtransport NBB,
Kaaistraat 35 Oostende,
14 december 1956,
foto Luc -Beelbank Oostende

De politiek-religieuze context rond het Beleg van Oostende (5)

Eddy Masschalck

11) Oostende onder de Staat- sen

Sinds 1576 is Oostende in handen van de Staatsen. Vanaf 1578 werken de Oostendenaars, samen met de Staatse troepen, aan een netwerk van wallen en verschansingen rond de stad. In 1579 komt er een compagnie watergeuzen onder leiding van admiraal Treslong. Vanaf 1579 gaat in Oostende de Sint-Pietersprocessie niet meer uit. De Grauwe Zusters van het hospitaal vertrekken naar het binnenland en worden vervangen door lekenverpleegsters. Hun klooster en landerijen wordt door de Stad verkocht. Op 3 april 1580 komen er twee compagnies Schotten. Vanaf 1582 zijn er tevens hervormde predikanten.

Rond 1580 kan men zich afvragen wie het nu voor het zeggen heeft. Is het nog steeds Filips II in het verre Madrid. Is het diens landvoogd Alessandro Farnese. Is het Willem van Oranje of is het de hertog van Anjou die door Willem als heerser der Zuidelijke Nederlanden is binnengehaald? Of is het Matthias van Oostenrijk die door de Staten-Generaal als landvoogd erkend is.

Juli 1583 verovert Farnese Duinkerke. Omstreeks 27 juli 1583 komt Farnese voor Oostende. De verdedigingstroepen zijn zwaar gewapend. Twee oorlogsschepen uit Vlissingen maken elke nadering via de haven onmogelijk. Na vijf dagen ziet de hertog af van de belegering. Het is de eerste keer dat zijn leger verzaakt aan het beleg van een stad. De Hollanders, in samenwerking met hun bondgenoten de Engelsen, versterken de stad nu nog verder met grachten en bolwerken.

In 1583 brengen de Staatsen langs de Vlaamse kust kunstmatige inundaties aan voor de verdere verdediging. Een reeks dijken wordt doorgestoken in Blankenber-

ge, Sluis en andere plaatsen. Uitgestrekte delen van het land komen onder water te staan. Een poging om ook de Bredene-dijk ten oosten van Oostende door te steken wordt verhinderd door de Prins van Chimay, bestuurder van Vlaanderen. In 1584 wordt te Oostende de Bredene-dijk toch doorgestoken. Die doorsnijding brengt **de Geule** tweeweg (dit wordt later de huidige Oostendse haven). De gronden van Mariakerke, Stene, Bredene, Leffinge, Snaaskerke en Oudenburg worden moerassen, vlieten en kreken. De 'Oostendse Watergang' die de zuidelijke grens van de 'nieuwe stad' vormde, sluit nu aan bij de nieuwe oostelijke zeearm en wordt van dan af Sinte-Catharinakreek genoemd. Oostende, een bijna ongenaakbaar eiland, heeft nu een sterke strategische positie. De Geule zal de ideale bevoorradingsweg worden tijdens het Beleg van Oostende.

In oktober 1583 bestaat het garnizoen te Oostende uit een legertje huurlingen, daartoe behoort een contingent Engelsen. De leefomstandigheden in de stad zijn armzalig. Eind februari en begin april 1584 slaat het garnizoen aan het muiten, de soldaten zijn al verscheidene maanden niet betaald. Het garnizoen gaat zich te buiten aan allerlei baldadigheden. De burgers van Oostende beginnen andere oorden op te zoeken waar hun huizen en schepen niet op elk ogenblik gevaar lopen ten prooi te vallen aan buitensporigheden. De Oostendse burgerij is verdeeld. Een gedeelte is Spaansgezind, onder meer omdat ze bezittingen hebben in gebied onder Spaanse controle. Eind april laten enige Oostendse soldaten gevangenen vrij, zij weten zelf niet meer tot welke partij ze nu eigenlijk behoren.

Brugge kiest voor onderwerping aan Spanje en tekent op 20 mei 1584 vrede met Spanje. De legerleiding van Oostende wil nu niets meer te maken hebben met

Afbeelding 3: plan dat goed de gevolgen laat zien van het doorsteken van de duinen ten oosten van de stad.

Kopergravure van Gioseppo Gamurini, uit 'Delle Guerre di Fiandra' van Pompeo Giustiniano. (Uitgever Ioachim Trognonio, Antwerpen 1609).

Brugge. Op 29 mei 1584 sticht het garnizoen van Oostende brand te Blankenberge, Heist en Wenduine.

Op 4 juni 1584 verklaren de Nederlandse Staten-Generaal, Brugge en het Brugse Vrije tot vijanden.

Oktober 1584 begint het gevaarlijk te gisten in Oostende. Maar als Oranje behoorlijk wat geld en manschappen uit Zeeland naar Oostende stuurt, slaat de stemming er, net zoals in Sluis, definitief om ten voordele van de Staten.

De soldaten te Oostende zijn er meestal zo slecht aan toe dat ze geen andere oplossing zien dan het levensnoodzakelijke te roven in vijandelijk gebied. De jaren 1584 tot 1589 worden dan ook gekenmerkt door vrijbuiteracties in het Brugse Vrije tot onder de muren van Brugge en zelfs in heel het Graafschap Vlaanderen. De soldaten krijgen hierbij onder meer hulp van lieden uit het hinterland die zich te Oostende gevestigd hebben. Er zijn ook gelijkaardige acties vanuit Sluis, maar slechts tot 1587 wanneer Sluis in handen valt van de Hertog van Parma.

Dorpen en gehuchten worden platgebrand. Boeren worden van hun vee beroofd, huizen en hoeven worden geplunderd en in brand gestoken, rijke dorpelingen en reizigers worden gevangen genomen en pas tegen losgeld vrijgelaten, zelfs geëscorteerde voedseltransporten en schepen op waterlopen worden geplunderd.

De Duinenabdij stelt pachtovereenkomsten op, op maat van de plunderingen. De pachtsom houdt rekening met de verliezen door beroving.

In die tijd is er daarenboven ook een scherpe economische crisis.

In Brugge ziet men zich genoodzaakt honden, katten, ratten te eten.

Moegetergd besluiten de Staten van Vlaanderen om Oostende hard aan te pakken. Ze zullen de kuststad door een gordel van schansen, forten en wallen van het binnenland isoleren. Er worden sterktes gebouwd, onder meer te Oudenburg (1584), Snaaskerke (1584), Leffinge (1584) Nieuwendamme (1584), Stalhille, Meetkerke, Zuienkerke, Blankenberge,

Nieuwege, Nieuwmunster. Het fort van Oudenburg ligt op een strategische plaats, aan een brug over de Ieperleet. De gordel kan de vrijbuiters echter niet tegen houden gezien de grote onderlinge afstand tussen de forten.

La Motte, bevelhebber van de troepen in Vlaanderen, probeert op 30 maart 1585, aan het hoofd van enkele compagnies Italiaanse en Waalse soldaten, Oostende via het strand in te nemen. Dit mislukt. In de zomer probeert La Motte het opnieuw. Hij kan het vier uur volhouden in de Oude stad. Zijn soldaten verspreiden zich echter in de stad om te plunderen en worden daarvoor des te gemakkelijker door het garnizoen overrompeld. La Motte, zelf zwaar gewond, blaast de aftocht. De misnoegde Hertog van Parma laat verschillende officieren straffen omdat zij onvoldoende hun plicht gedaan hebben. In 1586 en juni 1587 doet La Motte nog eens vergeefse pogingen.

Op 12 januari 1587 komt Oostende voor het eerst onder een Engelse gouverneur, Sir John Conway. Hij is door de Koningin aangeduid en door de Staten aanvaard. Er worden ook Engelse troepen gelegerd. Februari 1587 wordt in de vergadering van de Staten-Generaal argwaan uitgedrukt betreffende de betrouwbaarheid der Engelse bezetting van Oostende. Volgens de notulen van de Staten is Conway 'een zeer gierich, barbare en onervaren persoon'. Zijn hebberigheid drijft hem er toe om delen van het budget van de fortificaties voor zichzelf te reserveren. Hij smokkelt Vlaams textiel naar London. Engelse producten verkoopt hij taksvrij in Oostende. Handelaars die hun geld ontvingen laat hij overvallen. In het voorjaar 1589 dringen de Staten van Zeeland er bij de Staten-Generaal op aan om hem te vervangen. Op 11 augustus 1590, en tot voldoening van de burgers, wordt John Conway eervol teruggeroepen door de Koningin. Zijn opvolger is Sir Edward Norris.

De Vlaamsche Kronijck noemt de stad in 1587 'een onvallich nest, speloncke der dieren en moordenaren, die cause waren van de ruïne van zo menich menschen, ja geheel Vlaendren benauwende'.

12) 1588, de Onoverwinnelijke Armada

In 1583 schrijft Filips aan Farnese: 'Indien Spanje Engeland direct aanvalt, Elisabeth afzet en haar katholieke nicht Maria Stuart op de troon helpt, zal dat dan niet het einde van de opstand in de Nederlanden betekenen?'.

In 1588 valt de verovering van de Noordelijke Nederlanden stil. Farnese heeft een nieuwe opdracht.

De ondersteuning van de opstand in de Nederlanden door het Verdrag van Nonsuch, Engelse piraterij op de Spaanse handels- en vissersvloot, plunderingen op de Spaanse kust door vrijbuiters Francis Drake, de ketters koningin Elisabeth I, de onthoofding van de katholieke koningin van Schotland Mary Stuart, drijven Filips II er toe een invasie op Engeland te plannen om er het bewind omver te werpen.

In het voorjaar van 1588 komen verschillende Engelse en Spaanse vertegenwoordigers aan te Oostende om te onderhandelen over vrede. Zij verblijven in tenten ten westen van de stad. Alexander Farnese is er ook. Zij eten en drinken aan een rijk uitgedoste tafel maar komen niet tot een overeenkomst. Ondertussen nemen ze nodige maatregelen voor een strijd tot het uiterste. Filips II is een verovering van Engeland aan het voorbereiden. Elisabeth wil Drake naar Cadix sturen om er preventief de Spaanse vloot te vernietigen.

Farnese die als opdracht heeft een invasieleger naar de andere zijde van het Kanaal te brengen, verzamelt in de streek van Nieuwpoort en Duinkerken de nodige landingsboten, 30.000 soldaten en 5000 paarden. Om de boten, die in het binnenland gebouwd worden, gemakkelijker naar de kust te brengen, laat hij door gevangenen de kanalen Gent-Sluis en Brugge-Nieuwpoort-Duinkerken graven.

Op 28 april 1588 verlaat de 'Onoverwinnelijke Armada' de haven van Lissabon. Na een tussenstop in La Coruña omwille van averij, wordt op 21 juli het

anker opnieuw gelicht. Het verrassingseffect is ondertussen volledig verloren. Na de doortocht door het Kanaal zal de Armada de overtocht beschermen van Farnese's soldaten. Men zal dan een landing uitvoeren. De Armada bestaat uit 24 grote oorlogsschepen, 47 gewapende koopvaarders, 21 transportschepen en nog 35 kleinere schepen. De bewapening bestaat uit meer dan 2400 kanonnen. Aan boord 19.000 soldaten en 7.000 zeelui (waaronder 3200 Vlaamse soldaten en 700 Vlaamse zeelieden). Maar de grote schepen zijn langzaam en moeilijk wendbaar. Hun tactiek zal er in bestaan dicht bij de vijandelijke schepen te komen en die dan te enteren en te bestormen.

De Engelsen beschikken over 16.000 man op 34 oorlogsschepen en 192 particuliere vaartuigen. De galjoenen van de Engelsen zijn snel en wendbaar, maar er is weinig plaats voor troepen. In geval van bestorming na entering hebben ze weinig kans. De vloot staat onder leiding van Francis Drake en Admiraal Charles Howard. Een Hollands-Zeeuws eskader van 140 schepen moet het uitzeilen van Farnese's troepen beletten.

Ter hoogte van Kaap Finistere wordt de Armada verrast door een hevige storm. Er is ernstige averij. In het Kanaal worden zij dan opgewacht door de snelle wendbare schepen van de Engelsen.

De inscheping van Farnese's troepen start te Nieuwpoort op 7 augustus en te Duinkerken op 8 augustus. Het Noord-Nederlandse eskader belet Farnese's schepen om de open zee te bereiken. De schepen van de Armada kunnen met hun grote diepgang niet dicht genoeg komen om de blokkade te doorbreken.

Na een zwaar en langdurig zeegevecht op 8 augustus 1588, wordt de Spaanse vloot door de Engelsen verslagen. De Spanjaarden verliezen 35 schepen, 9000 soldaten en 5000 zeelieden. Zij proberen wanhopig weg te geraken maar worden door een zware storm uiteen gedreven. Er wordt beslist om rond de Britse eilanden terug naar Spanje te varen. Door zware stormen aan de Schotse en Ierse kust, gaan er nog eens 28 schepen verloren. Slechts een 60-tal

schepen bereikt Spanje. De ambitieuze strategie van Filips eindigt in een kolossale nederlaag. Het begin van het einde van de Spaanse wereldmacht.

De Engelsen hebben weinig gesneuveld in de strijd, maar duizenden doden ten gevolge van ziekte, slechte verzorging en onvoldoende voorraden. De helft van de manschappen die tegen de Armada gevochten hebben, halen eind 1588 niet.

Na ongeveer 30 jaar streven om de oorlog buiten Engeland te houden, onder meer door steun te verlenen aan de opstandelingen, krijgt de politiek van Engeland nu een totaal andere wending. Het is nu duidelijk dat met Filips II geen compromissen mogelijk zijn. De schrik voor een terugkeer van de Spaanse vloot zal in de volgende decade alle oorlogsbeslissingen van de Koningin beïnvloeden.

Haar directe adviseurs zijn opgegroeid in een periode van vrede en weten weinig over oorlog voeren. Het is nu Engeland die hulp nodig heeft van de Nederlanden.

Nieuwe Spaanse vloten tegen Engeland in 1596 en 1597 worden eveneens door zware stormen uiteen gedreven....

13) Oostende onder Norris

Voor Engeland is Oostende van strategisch belang: onder Engelse controle is de stad een militair bruggenhoofd op het continent; onder Spaanse controle daarentegen zou ze een ideale uitvalbasis zijn voor een Spaanse invasie van Engeland.

De Nieuwjaarsstorm 1589 vernielt een deel van de verdedigingswerken zodanig dat de stad 'ten allen canten open light ende in seer groote peryckelen van by den vyant overvallen te worden'. September 1589: opnieuw een verwoestende storm. London zet de Staten-Generaal onder druk voor het bekostigen van de herstellingswerken. Gelukkig staat Spanje op dat moment er strategisch zo zwak voor dat het geen gebruik kan maken van deze buitengewone gelegenheid om Oostende te overrompelen.

In 7 juni 1590 vragen de Staten van Zeeland aan de Staten-Generaal de aanstelling van een nieuwe gouverneur te Oostende. De Koningin wil Sir Edward Norris aanstellen. De Staten van Zeeland willen een Nederlander op die plaats 'omdat Oostende geen pandstad is'...

Op 15 september 1590 legt Sir Edward Norris dan toch voor de Raad van State de eed af als gouverneur te Oostende.

Sir Edward Norris is een opvliegend en eerzuchtig man. Hij is de broer van de meer bekende John Norris, die in Frankrijk, Ierland en de Nederlanden militaire roem vergaarde. In 1589 vergezelde Edward zijn broer en Francis Drake tijdens de grote Engelse maritieme expeditie naar Portugal.

Het garnizoen te Oostende wordt aangevuld met 4000 man. De acties van de Oostendse vrijbuiters veranderen nu snel van karakter. Een Oostendse troepenmacht, meestal Engelsen, valt eind oktober 1590 het fort van Oudenburg aan, niettegenstaande dat daar 400 soldaten gelegerd zijn. Het fort wordt volledig verwoest. Ook het fort van Blankenberge wordt ingenomen en in brand gestoken. Een honderdtal soldaten wordt er vermoord.

Verdere aanvallen op allerlei dorpen, kloosters, boerderijen en konvooien, tot aan de Leie en de IJzer, jagen een golf van paniek over Vlaanderen. Overal wordt er gebrand, vermoord en geplunderd. Gevangenen, vee en goederen worden naar Oostende gedreven. De landbouwers vluchten de steden in. Vlaanderen moet toegeven aan grootschalige contributies, dit zijn maandelijks betalingen om vrijstelling van rooftochten door vrijbuiters te bekomen. Brugge en het Brugse Vrije betalen 4000 gulden contributie per maand. Het systeem wordt uitgebreid tot Duinkerke, Rijsel en tot aan de Leie. In Brugge gaat alle nering en koophandel te niet. Er kan in Brugge niets binnen of buiten zonder bescherming van een geleide.

De afwezigheid van een krachtige Staatse aanwezigheid in Oostende leidt ertoe dat Norris

de orders van de centrale macht naast zich neerlegt en naar eigen goeddunken bevoegdheden van de Staten invult: het innen

Norris wordt naar London geroepen en er terecht gewezen. Bij zijn terugkeer excuuseert Norris zich omstandig en belooft zelfs om rekenschap te geven van zijn onrechtmatige inkomsten uit de contributies.

In mei 1592 komt Michiel Everwijn, Staatse ontvanger van belastingen en contributies, te Oostende aan. De ontvanger moet nieuwe dorpen, halsstarrige weigeraars en onregelmatige betalende tot contributie dwingen.

Juli 1592 krijgt de Raad van State klachten betreffende de zeer slechte behandeling van gevangenen te Oostende. De Vlaamse Kronijck meldt dat gevangenen kooplieden er 'zeer miserabelijk getraceert, storven van groote allende'. Een geschokte arbeider ontvlucht de stad omdat hij de gruwelen niet langer kan aanzien 'ter oorzaak der overvloedighe moorden welke zij dagelijks bedreven, zommighe de kele afghesneden, andre ghehanghen, andre in dycken gesmeten ende met haerlieder clauwaeren stocken zo onder twater ghehouden totter dood'. Daarop oefent de Raad van State druk uit om de behandeling van gevangenen te verbeteren.

Voor het eerst in de eeuw beschikt Engeland over een getraind leger, veteranen in de Nederlanden met drie-vier jaar dienst. Tijdens de tweede helft van 1592 is er weinig activiteit van het Oostendse garnizoen. Waarschijnlijk heeft de Koningin Engelse troepen gelicht voor de strijd tegen de Spaanse aanwezigheid in Bretagne en om Hendrik IV bij te staan in het langdurig beleg van de zwaar versterkte stad Rouen. Van tijd tot tijd worden dus troepen weggetrokken wanneer de Nederlanders er zelf nood aan hebben, en zo ontwikkelt zich gaandeweg een pragmatische aanvaarding van elkaars noden.

De Graaf van Mansfelt (opvolger van Farnese) laat een fort bouwen in Bredene en het fort van Blankenberge wordt hersteld.

In Oostende vreest men een aanval. September 1593 wordt de stad verder versterkt met veel krijgsvolk uit Zeeland en Engelsen die van Normandier komen. Michiel Everwijn schat de vijandelijke aanwezig-

In Oostende vreest men een aanval. September 1593 wordt de stad verder versterkt met veel krijgsvolk uit Zeeland en Engelsen die van Normandië komen. Michiel Everwijn schat de vijandelijke aanwezigheid op tienduizend man. Een aanval op Oostende tijdens de nacht van 20-21 oktober 1593 mislukt. De plannen om Oostende in te nemen worden weer opgeborgen. De troepenconcentratie rond de stad lost langzaam op. Superintendant Rivas, de hoogste bevelhebber in het graafschap, voorspelt dat alle volgende pogingen om Oostende eronder te krijgen, vruchteloos zullen blijven zolang Oostende niet volledig kan ingesloten worden.

November 24, 1593, Norris laat ten westen van de stad een dijk doorsteken om na te gaan hoe diep het land onder water komt te staan bij een militaire inundatie. Januari 1594 kampt Oostende met grote overstromingen, een gevolg van het ondoordacht afgraven van de dijk.

De zware kosten voor het herstellen van de zeevering en de fortificaties worden door de Staten-Generaal verhaald op de verarmde en verwoeste dorpen van het Brugse Vrije, door het heffen van hogere contributies.

November 1593 doen de Oostendenaars een poging om Brugge te veroveren. Op 29 november 1593 worden negen nieuwe compagnies soldaten aangevoerd. Op 14 december wordt het fort van Plassendale overrompeld. Januari 11, 1594, worden te Wingene de kerk en verschillende huizen in brand gestoken. Eind april 1594 wordt het fort van Snaaskerke met de grond gelijk gemaakt.

Einde mei trekt Elisabeth enkele Engelse compagnies terug uit Oostende, ze worden ingezet in Frankrijk, ter ondersteuning van de Hugenoten. Ter compensatie sturen de Staten van Zeeland een compagnie soldaten. Hierdoor ontstaat te Oostende voor het eerst een zeker evenwicht tussen de Staatse en Engelse soldaten.

Op 30 november 1594, wordt West-Nieuwkerke aangevallen. Op het einde van 1594 stelt Norris tot zijn tevredenheid vast dat alle dorpen van het Brugse Vrije, van de kasselrij van Kortrijk aan deze zijde van

Op 30 november 1594, wordt West-Nieuwkerke aangevallen. Op het einde van 1594 stelt Norris tot zijn tevredenheid vast dat alle dorpen van het Brugse Vrije en van de kasselrij van Kortrijk aan deze zijde van de Leie en het merendeel van de kasselrij van Ieper gehoorzaam contributie betalen.

Op 27 december 1594 schrijft een magistraat van Oostende 'dat den gouverneur begint te regneren gelyck of Conynck selfs waere'. Norris int geheime contributie, steelt uit de voorraden van de stad, ontduikt verbruiksbelastingen, geeft het monopolie op visserij aan een zekere Carpentier en terroriseert andere vissers, ondervraagt en berecht eigenhandig personen. Op 28 maart 1595 verwerpt Norris fel de beschuldigingen van de magistraat. Op 18 juli gelast de Republiek haar zaakwaarnemer in Engeland om de escapades van Norris bij de Koningin ter spraak te brengen. Op 20 november worden de aantijgingen tegen Norris, in zijn aanwezigheid, voorgelezen op de Raad van State in Den Haag. De volgende dag overhandigt de Engelse ambassadeur een brief van de Koningin waarin ze eist dat Norris wordt behandeld als een edelman die goede diensten heeft gedaan voor de Koningin en de Nederlanden... Gezien de Koningin in februari 1595 vervroegde terugbetaling gevraagd had van de uitstaande schuld van de Verenigde Provinciën en de onderhandelingen over de modaliteiten nog lopen, blijft de Republiek voorzichtig. Norris komt ervan af met een schuldbekentenis en de belofte dat hij zich in het vervolg beter zal gedragen.

Tijdens de winter 1595 hebben stormen weer grote schade aangericht aan de versterkingen. Maurits laat Oostende verder versterken en waarschuwt de Staten-Generaal dat de stad niet te houden is tenzij er vier à vijfduizend man gelegerd is. Burgers en garnizoenen werken ononderbroken aan de wallen. Maurits laat een klein aantal overstromingen uitvoeren die van Oostende een eiland maken. Op korte tijd is de stad paraat.

Op 22 september 1595 besluiten de schepenen van het Brugse Vrije om de Brugse magistraat te verzoeken middelen te vinden voor een beleg van Oostende. De Graaf van Berlaymont wordt naar Madrid gestuurd

Eind juli stelt de Staten-Generaal vast dat 'de gheheel macht ende middlen van den lande binnen Oostende geengageert zijn'.

Op 22 september 1595 besluiten de schepenen van het Brugse Vrije om de Brugse magistraat te verzoeken middelen te vinden voor een beleg van Oostende. De Graaf van Berlaymont wordt naar Madrid gestuurd om te illustreren hoezeer Vlaanderen er zou op vooruitgaan bij een bevrijding van 'vijandelikheden, wreedheden, moorden, brandstichtingen en bedreigingen, zo groot, dat zelfs Turken en Barbaren ze niet aangericht zouden hebben'.

(wordt vervolgd)

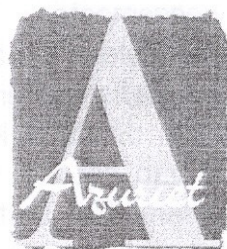

In het kader van TAZ (theater aan zee) bouwde de groep "Ballet Dommage" met "wrakhout" van 28 juli tot 5 augustus een tijdelijke kerk op het braakliggende terrein in de Langestraat naast de "Engelse" kerk. Uit het bijgeplaatste manifest: "We hopen dat dit monument symbool zou kunnen staan voor onze zoektocht naar een plaats waar we kunnen stil staan en geloven in onze halsstarrige dromen."

GENIET MET AZURIET!

Reisbureau voor alle touroperators, vlieg-, trein-, bootticketten.

Waar service en dienstbaarheid geen ijdel woord is!

REIZEN

Torhoutsesteenweg 449

Hoek Kastanjelaan

8400 Oostende

Tel. 059 51 49 51

Openingsuren

Maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag: 9 tot 12 en 14 tot 18 uur.

Zaterdag: 9.30 tot 12 uur.

Grafisch Bedrijf
LAMMAING BVBA
Wij geven vorm aan uw identiteit.

Industriezone 2
Zandvoordeschorredijkstr., 14
8400 Oostende
T.059 70 71 23
F.059 80 45 79
print@lammaing.com
www.lammaing.com

Nora Delanghe, eigenares van de winkel "In de Schaar" vertelt.

Annie Storme, sam.

Ik werd op 4 december 1925 geboren in het ouderlijke huis "In de Schaar", St.-Franciscusstraat 16 te Oostende.

Mijn ouders waren Delanghe Gaston en De Gryse Bertha, beiden Oostendenaars. Ik had nog een zus Denise, geboren in 1924, die woont nu in Nieuwpoort-Bad.

School liep ik in de Kaaistraat, van in de kindertuin tot mijn 16 jaar. Nadien ging ik naar het St.-Jozefsinstituut voor snit en naad. Ik deed dat graag en had gevraagd aan mijn ouders om daar mijn opleiding te doen, dit kwam natuurlijk goed van pas.

Onze winkel bestond al sedert 1891.

In 1947 ben ik getrouwd met Oscar Seys, ook een Oostendenaar en zoon van hoofd-commissaris Maurice Seys.

WO I : August Delanghe vlucht naar Engeland en overlijdt daar in 1915.

Mijn vader Gaston Delanghe heeft de oorlog als soldaat meegemaakt en gelukkig overleefd.

In 1922 nam hij dan de winkel over samen met zijn vrouw Bertha.

WO II : de winkel bleef in het begin open totdat wij in 1944-'45 van de Duitsers moesten evacueren. Wij gingen naar Zonnebeke waar mijn zus woonde. Wij zijn daar tot het einde van de oorlog gebleven, en woonden daar boven de post.

Jeugd: spontaan hielpen wij in de winkel.

Spelen deden wij op " 't klein strange". Wij waren 16-17 jaar toen we de eerste keer naar de cinema mochten gaan.

Mijn man leerde ik kennen tijdens de oorlog. Hij woonde in de Eendrachtstraat. Wij, mijn man met zijn vrienden en ik met mijn nichten, wandelden zoals iedereen tussen de brokstukken van de bombardementen in de Kapellestraat tot aan het Marie-Joséplein en terug. Mijn man was "de schoonsten" van de bende en die heb ik dan genomen. Toen mochten wij als meisje niet altijd eenvoudig buiten. Onze gordijnen waren altijd dicht en als ik buiten mocht of kon deed ik als teken altijd de gordijnen open. Oscar stond dan op de Groentemarkt te wachten. Toen ik buiten was deed mijn moeder verwonderd de gordijnen weer dicht.

Op 3 mei 1947 zijn we getrouwd en negen maanden later werd Maurice geboren. Drie jaar later kreeg ik een tweeling, Martine en Didier.

Winkel: oorspronkelijk werd er alleen maar visserskledij verkocht, heel bekend, want wij woonden midden in het visserskwartier.

De vissers kwamen met laarzen met nog visslijm eraan de winkel binnen. Wanneer wij uit de school kwamen zeiden wij: "Mama, het stinkt hier!" Zij antwoordde: "Hun geld stinkt niet!"

Mijn vader maakte de olievesten, genoemd "oliejkkers"; ze werden in een grote kuip in de kelder geolied, zij bestonden uit dik katoen (baalkatoen). Nu nog zie je zo een olievest, gemaakt door mijn vader, in het Heemkundig Museum De Plate (zie foto).

Olievest vervaardigd door Gaston Delanghe; door de familie aan "De Plate" geschonken en opgesteld in het museum. Foto D. Beirens 08.2011

Jumpers zijn rode en blauwe dikke vesten met opening en kraag, van heel dik, hard katoen. Ook gemaakt door mijn vader en later deed mijn man dit werk verder.

Broeken: Friese broeken, donkerblauw, speciaal voor vissers en boeren (zondagskledij voor de boeren!)

Pulls, "baais" genoemd in het Oostends van Schotse wol met een ruittekening vooraan (gaatjes). Al de naden waren versterkt met zeemvel.

De **SEO (coöperatieve / "coo")** was een grote concurrent voor ons. Wij mochten daar niet binnen van onze ouders. Niets werd daar door ons gekocht; wij steunden de commerçanten in de omgeving.

Een **sluitingsdag** hadden wij niet totdat de wet uitkwam dat we een dag per week moesten sluiten; ongelofelijk op een werkdag sluiten! Wij lieten toch de deur open, want wij konden het niet uithouden dat de deur op slot was.

Met **hotelkledij** zijn we begonnen in de jaren vijftig. Wij en het "Schortenpaleis" waren de enige in Oostende.

Voor de **serveuzen:** (ook) zelfgemaakte witte schortjes, zwarte rokjes. **Garçons-**droegen witte vesten met koperen knopen en epauletten en zwarte broeken.

Voor **koks** waren er witte vesten en carreaubroeken, een witte voorschoot en witte muts (een toque). Overalls voor de **werkers** (een groot artikel); grijzen en witte stofjassen werden gedregen in de **winkels**. **Dokters** verkozen een witte stofjas met knopen en **beenhouwers** droegen een witte stofjas met doorsteekcentuur.

Vanaf Pasen was de kalme periode van beroepskledij voorbij en werd de grote kuis gedaan om het nieuwe seizoen van hotelkledij in te gaan.

Het gebouw naast de deur konden we kopen op voorwaarde dat we de winkel (de Zulle) overnamen en de marchandise ook. Dat waren de soutiens en corsees van Madamtje Declerck. Noodgedwongen moesten wij dus corsees en soutiens verder verkopen.

Carnavalsoptocht voor "In de schaar",

Foto Didier Seys, Bredene - Beeldbank Oostende

De donderdag kwamen de vrouwen van de "boerenbuiten" met hun versleten corsees om ze te laten herstellen en dikwijls walgde ik van de geur die daaruit opsteeg. Ik haalde regelmatig de spuitbus om de onaangename geur te verwijderen. Bij het aanpassen in het hokje zwierde ik de gordijnen weg om weer frisse lucht binnen te laten.

Mijn schoonmoeder stelde in 1952 voor om de winterperiode (tussen Kerstdag en Pasen) te overbruggen.

Vanaf december begonnen we met onze carnavalskledij. De kostuums werden gemaakt in de eetplaats terwijl de klanten stonden te wachten om te "marcheren". Mijn schoonmoeder (Helene Godyn) naaide daar het hele jaar aan, het was haar Hobby. Als ze tv keek, had ze een schetsboekje naast zich liggen om ideeën op te doen. Bij het begin van de carnavalsperiode stonden ze al te wachten in de winkel om eender welk kostuum te huren. De laatste naden werden door mij nog vlug gestikt en mijn dochtertje van vijf, Martine, moest de knopen aan de sprieten naaien. Alles moest vlug gaan, want de meesten wilden vlug gaan "muulen"! Martine was ook specialist in hoedjes maken.

Maskers: in het begin waren die van gaas en met veel "colle", maar door het zweet begon dat te kleven. Ze dronken door het masker heen bier (hoe meer het plakte, hoe meer je kon muulen). Later kwamen maskers in plastic uit Frankrijk. Nadien kwamen de rubberen maskers op de markt. Hoe lelijker het masker hoe beter de carnavalist.

Met de Cimateirestoet werd onze hele familie opgetrommeld, wij waren zeker met 12 man. Iedereen had zijn job. Mijn schoonbroer, die apotheker was, moest de confetti afwegen. Zakken van 5 kilo werden in kleine zakjes van 5, 10 of 15 frank afgewogen. Honderden kilo's confetti werden tijdens de carnavalsstoet verkocht.

Die dag werden 6 à 7 kippen gebraden om de mensen die meewerkten te bekostigen. De winkel werd dan totaal omgevormd tot carnavalswinkel, van beroepskledij was niet veel meer te merken.

Wij hadden al het carnavalstoebehoren wat toen bestond: pruiken, snorren, maquillage, hoeden, enz. Julie, mijn kleindochter (6 jaar), kreeg een schop om kleine zakjes confetti te verkopen. Mijn kleinzoon Michael stond verkleed in de etalage, en de Engelsen vonden dit zo goed dat ze hem drinkgeld gaven. De Engelsen kwamen speciaal met de boot om de Cimateirestoet en de Bal de Rat Mort mee te maken.

Kostuums werden verhuurd. Ze moesten ze op voorhand huren, de dag zelf afhalen en de dag nadien terugbrengen. Alles werd gewassen — elk kostuum bestond minstens uit drie stukken — dag en nacht draaide ons wasmachien. Gedroogd werd op de koer of in de kelder.

Gestockeerd werd alles in het huis hiernaast: twee kamers met kasten helemaal vol met kostuums, maat 2 jaar tot maat 60. Clowns en duivels waren heel gemakkelijk te verhuren. In die tijd was er nog geen sprake van homo's. Maar de mannen (travestieten) die toen toch wel een vrouwelijk kantje hadden, konden zich echt uitleven tijdens de carnavalsperiode. 's Nachts om 1 uur ging de winkel dicht en het was toen onze beurt om carnaval te vieren. Wij deden een "punderondetje", een klein toertje langs de kaai enz.

Wij hadden natuurlijk ook maskers op en verstelden onze stem zodat ze ons niet zouden herkennen, wij zeiden: "Ik weten vele over joen" en we schooiden pinten. Op de Grote Markt in Café Central zaten er zelfs klanten te wachten om geambeteerd te worden, ze hadden dit graag en spendeerden een pint, niet alleen voor één maar voor de hele groep. En heel eigenaardig: in november 1990 stierf mijn man. In 1991 verkocht ik mijn winkelwaar en stopte ik met de handel. En juist datzelfde jaar stopt ook de Cimateirestoet.

Karnaval in Oostende bestaat nog altijd maar niet meer zoals vroeger.

Ik ben nu 85 jaar maar nog actief. Verscheidene jaren was ik ondervoorzitter van NEOS (vroeger CRM) en vaak organiseerde ik wandelingen.
Ik heb 3 kinderen, 5 kleinkinderen en 5 achterkleinkinderen.
Nooit heb ik me verveeld en ik had een heel gevuld leven.

Familie- en vriendenmaskers tijdens carnaval februari 1952 (Uit het archief van mevrouw Nora Delanghe)

MORDAN

NATUURVLEES DOBBELAERE
Christinastraat 69 - 8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 52 45 - Fax: 059/50 07 85

e-mail: denatuurwinkelmordan@skynet.be

(400 m² verkoopsruimte)

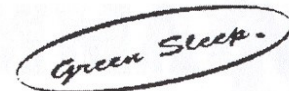
Openingsuren: 9.00 H. - 18.30 H.
Ook op zaterdag. Zondag gesloten

De Natuurlijkste
zaak van de kust!

GREEN SLEEP

100% "NATUURLIJK"
SLAAPCOMFORT
(200 m² toonzaal, 1e verdieping)

Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.

Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)

Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST

PRINTEN – PLOTTEN
KOPIEREN – DIGITALISEREN
INBINDEN – LAMINEREN
KANTOORARTIKELEN
STEMPELS – GRAVEERPLATEN

REPRODUX

Heilig Hartlaan 13

8400 OOSTENDE

Tel. 059/70.16.12

Fax 059/80.66.57

e-mail: reprodux@telenet.be

www.reprodux.be

De odyssee van het goud van de Nationale Bank van België (2)

Raf Plasschaert

Eind mei - begin juni, nog vóór de Frans-Duitse wapenstilstand, kreeg de Franse admiraliteit van de Banque de France informatie over de in Frankrijk aanwezige Belgische goudvoorraad alsook over een Poolse goudvoorraad die, samen met een voorraad van de Banque de France opgestapeld in Brest, overzee in veiligheid gebracht moest worden. Op 7 juni besloot de Franse marine al het goud samen te brengen in de militaire haven van Lorient. Nog dezelfde dag vormde zich een "goudtrein": 4944 kisten met Belgisch goud in 31 spoorwagens en 1208 kisten Pools goud in 5 wagons - die op 9 juni in Lorient aankwam. Hier werd het goud opgeborgen in schuilkelders van het arsenaal en er streng bewaakt. Op 10 juni gaf de Franse admiraliteit het bevel om het Belgische en het Poolse goud, dat voortaan samen hetzelfde lot zou delen, aan boord te brengen van de Franse hulpkruisers. "Victor-Schoelcher". Op 17 juni werd het schip geladen en één dag later vaarde het af, niet naar Londen of New York maar naar een Franse kolonie in Afrika. Het goud was op het nippertje "ontsnapt" aan het oprukkende Duitse leger. Op 22 juni tekende de Franse regering Pétain, die zes dagen vroeger de regering Reynaud had opgevolgd, immers een wapenstilstand met Duitsland. Duitse troepen bezetten een groot deel van Frankrijk en de ganse Kanaal- en Atlantische kust. De regering Pétain was een samenwerking met Duitsland niet ongenegen en vestigde zich in Vichy, in onbezet Frankrijk, tot in 1942 heel Frankrijk door de Duitsers bezet werd.

Het goudtransport aan boord van de hulpkruisers verliep met heel wat moeilijkheden en gevaren. Op 28 juni meerde de "Victor-Schoelcher" aan in Dakar, havenstad in de toenmalige kolonie Frans West-Afrika. De kisten werden gelost maar de kluizen van de Banque de France aldaar waren te klein om al het goud veilig op te bergen. Mede omdat de toestand in de regio Dakar, waar de Engelse propaganda

aanstuurde op rebellie tegen het Vichy-regime, onstabiel was, beslisten de koloniale autoriteiten om het goud per spoor 60 km landinwaarts te brengen eerst naar Thiers en enkele weken later naar Kayès, een militair kamp nog in volle opbouw op 800 km van Dakar en in volle woestijn. Dit transport geschiedde op 25 en 26 september: drie treinen geëscorteerd door militaire secties en vliegtuigen om lading en spoorweg veilig te houden. In Kayès werd het goud opgeslagen in een oud pand dat omgebouwd werd tot een stevig fort met een permanente militaire bewaking. Het goud lag er veilig maar de diplomatie rustte niet.

De Belgische regering in Londen wilde het Belgisch goud liever in de VS in veiligheid. Het overbrengen van Afrika naar New York werd door de Fransen als te gevaarlijk beschouwd. Tegemoetkomend aan de wensen van de Belgische regering stelde de gouverneur van de Banque de France - die met dit Belgisch goud "opgescheept" zat - op 26 juni 1940 zelf voor om een deel van het Franse goud dat zich in de Bank of Canada bevond over te schrijven op het depot van de Belgische deposito's bij de Amerikaanse Federal Reserve Bank in Montréal. Maar het moederbedrijf, de Federal Reserve Bank in New York, aanvaardde deze procedure niet. Hubert Ansiaux, inspecteur van de NBB die in Londen verbleef, stelde de Banque de France dan per aangetekend schrijven in gebreke, zonder vooruitzicht op een spoedig succes van de teruggave.

Op 8 augustus bevestigde de minister van Financiën van de Vichy-regering dat alle goud- en deviezentegoeden die zich in Franse koloniën bevonden daar moesten blijven want de Duitsers hadden, op 19 juli 1940, bij de Franse delegatie van de wapenstilstandsc commissie een vragenlijst voorgelegd over de ligging van de depots met het goud van de Banque de France en van andere centrale banken. Op 12 september eisten de Duitsers het Belgische goud op dat aan de Banque de France in bewa-

ring was gegeven. Zij meenden als bezetter van het land alle rechten te kunnen uitoefenen: ofwel moest het terug naar België of in ieder geval naar Parijs teruggebracht worden. Dit goud, in Afrika opgestapeld, was niet voor de Duitsers zelf bereikbaar. Het kon enkel door de Franse autoriteiten teruggebracht en afgegeven worden. Alhoewel de repatriëring van dit goud in de wapenstilstandsovereenkomst niet voorzien was aanvaardde de Franse regering, vooral onder druk van hun minister van Buitenlandse Zaken P. Laval, toch de eis van de bezetter. Een protocol, ondertekend door Duitsers en Fransen op 11 november bepaalde dat het gouddepot van Kayès in Marseille aan de vertegenwoordigers van de Deutsche Reichsbank overhandigd moest worden. Dit transport van de 4944 kisten fijn goud van Kayès naar Marseille was een zware opgave en is een ware odyssee geworden.

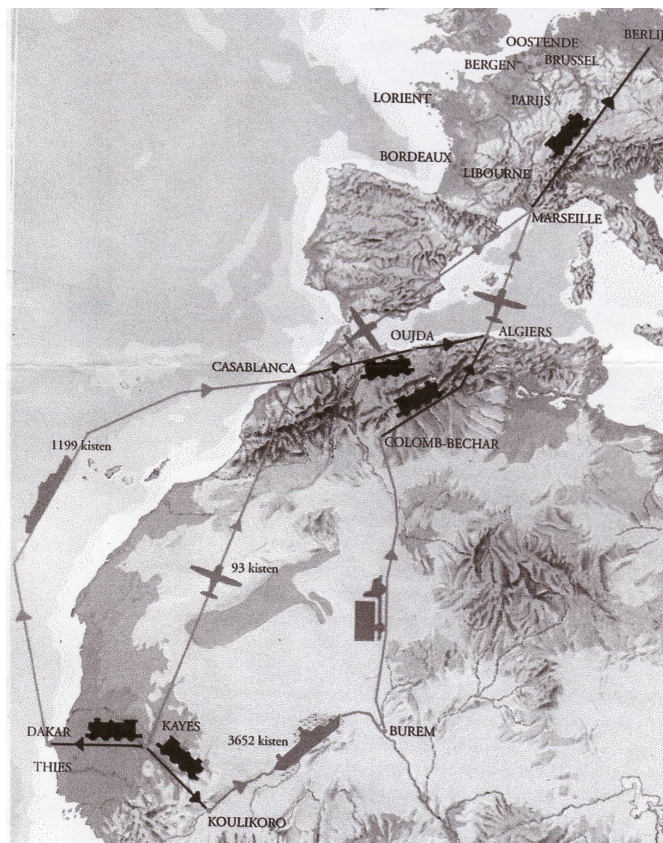
Om hun goodwill te tonen had de Banque de France reeds in november 1940 93 kisten door vliegtuigen van Air France via Algiers van Kayès naar Marseille overgevlogen. Tussen november 1940 en maart 1941 werden 1199 kisten per spoor van Kayès naar Dakar gereden, vandaar met de Franse kruiser "Primauguet" naar Casablanca verscheept en vandaar per spoor naar Algiers gebracht. Van deze kisten werden er 222 met burgervliegtuigen van Air France en 997 met militaire vliegtuigen naar Marseille overgevlogen. Omdat het transport over zee te gevaarlijk was, reisden de resterende 3652 kisten over land naar Algiers. Het 5000 km lange traject Kayès – Algiers doorheen Frans West-Afrika werd in 4 sectoren verdeeld:

- 552 km per spoor van Kayès naar Koulikobo (nu Mali) aan de Niger
- 1213 km op de Niger van Ouloboko naar Burem (nu Mali)
- 2180 km per vrachtwagen doorheen de Sahara naar Colomb-Bechar (nu Algerije)
- 1000 km per spoor van Colomb-Bechar naar Marseille

Het transport dat soms wel vertraagd werd door acties van de Franse regering en van de Banque de France, werd over de hele afstand bewaakt en begeleid door Franse militairen en vliegtuigen. Het overvliegen van het goud naar Algiers – 750 km – werd vertraagd door een tekort aan Franse

militaire vliegtuigen, door de weersomstandigheden en door acties van de Britse luchtmacht. Uiteindelijk werd de buit door Franse militaire en drie civiele vliegtuigen overgevlogen naar Marseille. Pas in mei 1942 was het hele transport afgerond en was het Belgisch goud aan de Duitsers overgemaakt. De Reichsbank vervoerde het goud in 24 transporten per spoor van Marseille naar Berlijn. Het laatste transport kwam op 29 mei 1942 in Berlijn aan. De odyssee van het Belgische goud was ten einde: 198,4 ton goud scheen definitief verloren voor de NBB.

De Belgische regering in Londen en de vertegenwoordigers van de BNN in de VS waren in grote mate op de hoogte van wat met het goud in Afrika en Europa gebeurde. Om niet zozeer het goudmetaal maar wel de waarde ervan terug te krijgen, spannen ze bij het Opperste Gerechtshof van New York een proces in tegen de Banque de France. Op 24 april 1941 werd dit gevolgd door een schadeclaim en door de toelating om beslag te leggen op de tegoeden van de Banque de France in de VS. Er volgde een lange procedureslag en de uitspraak bleef op zich wachten. Ondertussen werden, in de marge van dit hangend pro-

ces, in New York herhaaldelijk onderhandelingen aangeknoopt om met de Banque de France tot een minnelijke schikking te komen. En op 7 oktober 1944, reeds na de bevrijding van België, sloten Frankrijk en België een akkoord waarbij de Banque de France de NBB integraal vergoedde door 198,4 ton fijn goud uit haar eigen voorraad aan de NBB over te maken. Deze restitutie van het goud duurde lang en werd pas in 1988 volledig beëindigd. De vooroorlogse goudreserve van de NBB was opnieuw terecht; niet in de kelders van haar agentschap in Oostende maar in de kluisen van de hoofdzetel in Brussel.

Het Belgische goud dat in 1942 in de kelders van de Reichsbank was opgestapeld werd overgedragen aan de provincie Mark-Brandenburg. Maar rijksmaarschalk Göring nam het goud in beslag voor de uitvoering van zijn vierjarenplan. Het Reich bood de bank een schadevergoeding aan van 552,4 miljoen virtueel waardeloze DM (Duitse marken). De bank weigerde die te aanvaarden. Ondertussen waren alle "Belgische" goudstaven in Pruisische "Staatsmünze" omgesmolten. Als waarmerk werden de jaren 1936 en 1937 gebruikt. Met deze valse stempels wilden de nazi's de indruk wekken dat het om goud van vooroorlogse origine gold.

In april 1945 troffen Amerikaanse troepen in een zoutmijn nabij het Thüringse stadje Merkers een enorme schat aan kunstbezit, roofbuit van de SS, maar ook een goudvoorraad van de Reichsbank aan. Bovendien vonden ze er de documenten van de goudadministratie van de Reichsbank. Zo kon het verder verloop van ongeveer negen tienden van het geroofde Belgisch goud nauwkeurig worden getraceerd. De Duitsers hadden het goud gebruikt om harde valuta te bekomen waarmee ze grondstoffen en onderdelen voor de wapenindustrie kochten. Van het Belgische goud was 55,08 % in de Zwitserse Nationale Bank terechtgekomen., 15,12 % in de Roemeense Nationale Bank, 1,54 % in de Centrale Bank van Turkije en kleinere delen verspreid over andere banken en

landen. In de zoutmijn vond men 9,38 % van het goud terug, in de agentschappen van de Reichsbank 7,79 %....In totaal werd 198,4 ton of 100 % teruggevonden.

De slotakte van de herstelbetalingscommissie in Parijs (december 1945) bepaalde dat het teruggevonden goud zou worden verdeeld naar rato van de bij de centrale banken geroofde hoeveelheden. Al het goud dat de geallieerden in Duitsland vonden werd verzameld in een gemeenschappelijke pool waaruit de claims van de gedupeerde landen werden gehonoreerd. Omdat de Banque de France al tot de laatste gram het fijn goud aan de NBB had vergoed, diende de NBB een schadeclaim in voor rekening van haar zusterinstelling. Pas in 1998 deelde de commissie de laatste tonnen goud uit. De Banque de France ontving voor het Belgisch goud uiteindelijk ongeveer 130 ton waarmee ze twee derde van de aderlating aan de Belgische Nationale Bank terugwon maar toch nog de waarde van bijna 70 ton fijn goud verloor. Toch een hoge prijs voor het ondertekenen van een ontvangstbewijs en het vrijgeven van het goud aan de bezetter.

(slot)

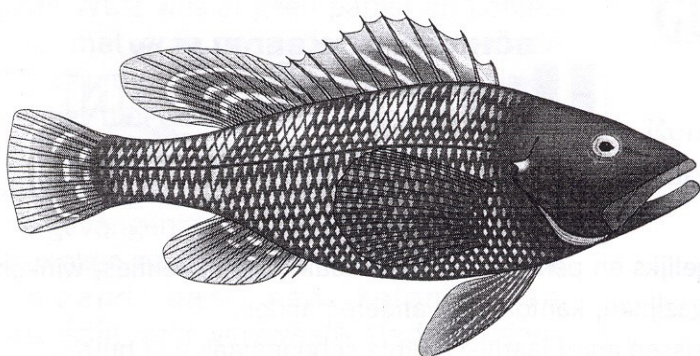
Geld is het wettelijk ruilmiddel voor de betaling van geleverde goederen of ontvangen diensten. Tot 1971 rustte de effectieve waarde van het Belgisch geld theoretisch op de commerciële tegenwaarde van een hoeveelheid goud. In principe waren de bankbiljetten uitwisselbaar in de Nationale Bank (NBB) tegen een bepaalde hoeveelheid van het edel metaal, de zgn. pariteit. Het was dan ook voor de NBB een hoofdplicht om er voor te zorgen dat er steeds voldoende edelmetaal veilig opgeslagen was om de waarde en de wisselbaarheid van de nationale munt te vrijwaren

De officiële goudpariteit verschilde van land tot land en kon door ieder staat ook autonoom gewijzigd worden. Dit leidde, vooral tijdens de grote economische crisis van de dertiger jaren van de vorige eeuw, in meerdere landen herhaaldelijk tot grote monetaire problemen. Daarom werd, in 1944, de waarde van 44 nationale valuta's

ZEEVIS GROOT- EN KLEINHANDEL

***Van Haudt Patrick -
Van de Wynckel Christa***

Vismijn 107 - 8400 Oostende
Delphin Depuydtstraat 8 - 8470 Gistel
Tel. Vismijn (059) 32 19 95 - Fax (059) 33 19 95

OPENINGSUREN

Maandag - Dinsdag - Woensdag 8 - 16u

Donderdag: 8 - 13u

Vrijdag: 8 - 16u

Zaterdag: 8 - 13u

Zondag: Sluitingsdag

Op feestdagen open tot de middag